

KENT YÖNETİMİNDE YEREL KATILIM

BURAK HAMZA ERYİĞİT
YUSUF BİLGİ

POLİTİKA NOTLARI

İLKE PN 61 | ARALIK 2024

İLKE Yayın No: 240

E-ISBN: E-ISBN: 978-625-8350-97-5

DOI: <http://dx.doi.org/10.26414/pn061>

Editör: Ramazan Tiyek

Yayın Koordinatörü: Mehtap Nur Öksüz

Yayın Sekreteri: Enes Kuru

Tasarım: Betül Berra Kurt

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul

Telefon: +90 216 532 63 70 | E-posta: todam@ilke.org.tr | Web: ilke.org.tr

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu Politika Notu Toplumsal Düşünce ve Araştırmalar Merkezi (TODAM) tarafından hazırlanmıştır. TODAM; adil, hakkaniyetli ve müreffeh bir toplum hedefini hayata geçirmek üzere düşünce ve strateji üretmektedir.

© Tüm hakları saklıdır. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfının yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Yazıda belirtilen görüşler yazara aittir ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfını bağlayıcılığı yoktur.

KENT YÖNETİMİNDE YEREL KATILIM

ÖZET

Demokrasi, halkın yönetimde doğrudan veya dolaylı olarak katılımını gerektiren bir sistemdir ve yerel katılım bu yapının temel taşlarından biridir. Türkiye’de kent yönetiminde yerel katılımın artırılması, demokratik süreçlerin derinleşmesi, şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması açısından kritik önem taşımaktadır. Mevcut durumda kent yönetimine yerel katılım; bilgi eksikliği, katılım mekanizmalarının yetersizliği, sosyal ve kültürel engeller, iletişim sorunları, hukuki ve yapısal engeller ile mali ve kaynak yetersizlikleri gibi çeşitli nedenlerden dolayı sınırlı kalmaktadır. Günümüzde kentlerde demokrasilerin gelişmişliği ve demokratik sistemlerin kalitesi, vatandaşların karar alma süreçlerine katılımıyla doğrudan ilişkilidir. Modern kent demokrasisi anlayışında, katılım yalnızca oy verme eylemiyle sınırlı kalmayıp bireylerin kendilerini ilgilendiren konularda aktif rol alabilmelerini de kapsamaktadır. Bu politika notu, Türkiye’deki kent yönetimine yerel katılımın önemini vurgulamakta, mevcut durumu analiz etmekte ve sorunların çözümüne yönelik politika önerileri sunmaktadır. Öneriler, hukuki düzenlemelerden mali ve teknik kapasitelerin artırılmasına, eğitim ve bilinçlendirme kampanyalarından yenilikçi katılım araçlarının geliştirilmesine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

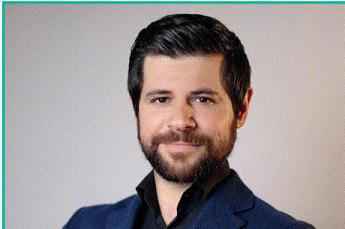
Anahtar Kelimeler: Kent yönetimi, yerel yönetim, katılımcı demokrasi, yerel katılım.

YAZAR HAKKINDA

Burak Hamza Eryiğit

Burak Hamza Eryiğit, İstanbul Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun olmuştur. Marmara Üniversitesi Yerel Yönetimler Programında yüksek lisans yaptıktan sonra Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Kamu Yönetimi Anabilim Dalında doktorasını tamamlamıştır. 2014 yılından beri Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yerel Yönetimler Kürsüsünde görev yapan Eryiğit, ayrıca bölüm başkan yardımcılığı görevini de sürdürmektedir.

Yusuf Bilgi

Yusuf Bilgi, lisans eğitimini Marmara Üniversitesinde tamamladıktan sonra yüksek lisansını Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim alanı üzerine yapmıştır. Akademik kariyerine İstanbul Medipol Üniversitesinde devam eden Bilgi, sivil toplum kuruluşları, yönetim, spor, spor yönetimi ve proje yönetimi üzerinde araştırmalar yürütmekte ve dersler vermektedir. Çalışmaları genellikle sivil toplum ve spor yönetimi alanlarında odaklanmakta olup, çeşitli akademik yayın ve projelerde yer almıştır.

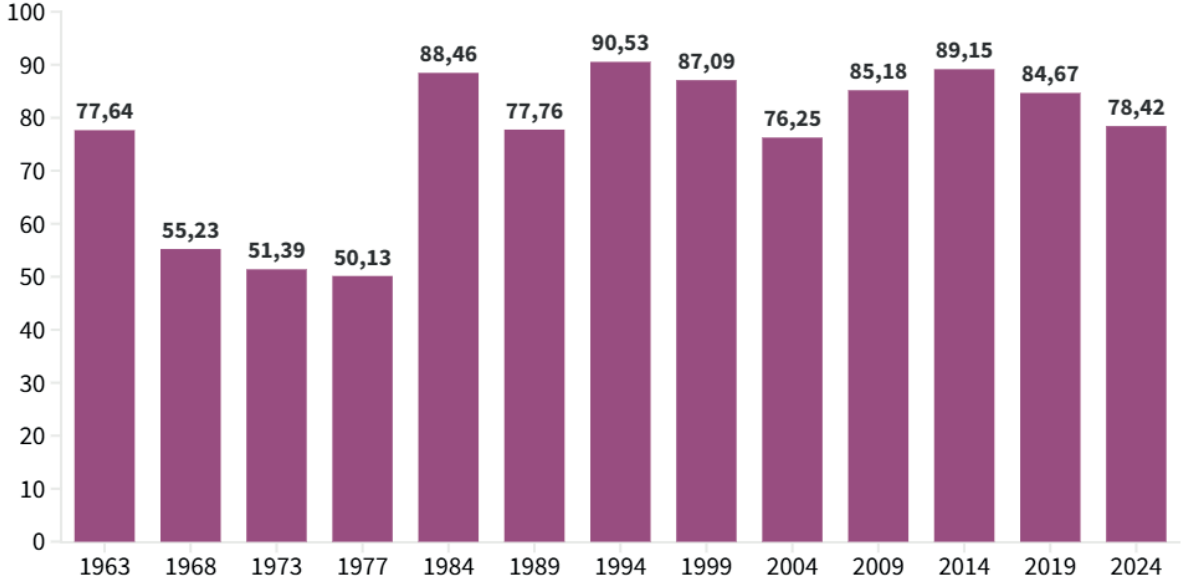
Giriş

Kent yönetiminde yerel katılım, demokratik katılımın en somut örneklerinden biridir. Belediyeler, il özel idareleri ve köy muhtarlıkları gibi yerel yönetim birimleri, halkın doğrudan seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetilmektedir. Bu temsilciler, yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu hizmetlerini sunmakla yükümlüdür. Yerel yönetimlerin, katılımcı demokrasi ve bunun ölçekleri gereği halkın yönetim süreçlerine katılımından sorumlu birimler olarak uygun katılım araçlarını belirlemesi ve daha etkin bir şekilde kullanması gerekmektedir. Bu bağlamda belediye meclis toplantıları, mahalle forumları ve halk oylamaları gibi katılım mekanizmaları kritik öneme sahiptir (Pandeya, 2015).

Yerel katılımın sağlanması, sadece demokratik sürecin derinleştirilmesi açısından değil, aynı

zamanda toplumsal refahın artırılması ve yerel kalkınmanın sağlanması için de gereklidir. Ancak, Türkiye’de kent yönetimi açısından büyük öneme sahip olan yerel katılım karşısında çeşitli engeller bulunmaktadır. Bunların başlıcaları; bilgi eksikliği, katılım mekanizmalarının yetersizliği, sosyal ve kültürel engeller, iletişim sorunları, hukuki ve yapısal engeller ile mali ve kaynak yetersizlikleridir. Bu nedenle, yerel katılımın artırılması ve toplum ile yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi için kapsamlı ve sistematik politika önerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Mutlu, 2006).

Bu politika notu, Türkiye’de kent yönetiminde yerel katılım ve toplumla işbirliğinin önemini vurgulamakta ve bu alandaki mevcut durumu analiz etmektedir. Aynı zamanda, yerel katılımı

Grafik 1. Türkiye’de Yerel Seçimlere Katılım Oranları (% , 1963-2024)

Kaynak: YSK, Seçim Arşivi

ve toplumla işbirliğini engelleyen temel sorunları ele alarak bu sorunların çözümüne yönelik somut ve uygulanabilir politika önerileri sunmaktadır. Çalışmanın amacı, yerel yönetimlerin daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir yapıya kavuşmasını sağlayarak demokratik süreçleri güçlendirmek ve toplumsal refahı artırmaktır.

Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Mevcut Durumu

Türkiye’de yerel yönetimlerin yapısı ve işleyişi, katılım mekanizmalarının etkinliğini belirleyen temel unsurlardır. Türkiye’de yerel yönetimler; belediyeler, il özel idareleri ve köy muhtarlıklarından oluşur. Yerel yönetimler, halkın doğrudan seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetilir ve bu

temsilciler, yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu hizmetlerini sunmakla yükümlüdürler. Katılım mekanizmaları arasında yerel seçimler, belediye meclis toplantıları, mahalle muhtarları ve vatandaşların katılımını teşvik eden çeşitli uygulamalar yer alır (Akay, 2016).

Türkiye’de yerel seçimlere katılım oranının yıllar içinde dalgalı olduğu görülmektedir. Yerel seçimlere katılım oranlarındaki dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık ve toplumsal huzursuzluklarla ilişkilendirilebilir. Özellikle 1968, 1973 ve 1977 yıllarında yaşanan düşüşler, Türkiye’de yaşanan

Kent konseyleri, yerel kalkınma önceliklerinin belirlenmesinde demokratik platformlar olarak önemli bir rol oynamaktadır.

Tablo 1. İBB Halk Toplantılarına Katılımcı Oranları (2022)

Toplantı Yeri	Nüfus	Katılımcı Sayısı	Katılımcı Oranı
Büyükkada	8586	44	0,51
Heybeliada	4424	42	0,94
Burgazada	1655	28	1,69
Kınalıada	2025	23	1,13
Toplam	16690	137	0,82

Kaynak: İBB, Halk Toplantıları Verileri, 2022

Türkiye’de kent konseyleri ve halk toplantıları birçok belediye tarafından yürütülse de bu toplantılara katılımın düşük olduğu görülmektedir.

ekonomik krizler ve siyasi çatışmalarla paralellik göstermektedir. En yüksek katılım oranının olduğu yıllar ise siyasi ilginin ve yerel yönetimlere olan güvenin arttığı veyahut genel seçim dinamikleriyle bir seçim döneminin geçirilmesiyle ilişkilendirilebilir. Her ne sebepten olursa olsun yüksek katılım oranları, yerel yönetimlerin ve demokratik süreçlerin güçlenmesine katkı sağlamıştır.

2023 yılı itibarıyla Türkiye genelinde 275 belediyede kent konseyleri faaliyet göstermektedir. Bu konseyler, merkezi yönetim, yerel yönetim ve sivil toplum işbirliği çerçevesinde çalışmakta ve yerel yönetim mekanizmalarını oluşturmaktadır. Ayrıca kent konseyleri, yerel kalkınma önceliklerinin belirlenmesinde demokratik platformlar olarak önemli bir rol oynamaktadır (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2023). Bununla birlikte yerel meclis toplantıları ve mahalle

forumları gibi doğrudan katılım mekanizmaları, vatandaşların yereldeki karar alma süreçlerine aktif bir şekilde katılmasına olanak sağlamaktadır (Tosun, Keskin & Selimoğlu, 2016). Bu mekanizmalar, halkın görüş ve önerilerini doğrudan yerel yöneticilere iletebilmesi açısından önemlidir. Ancak bu toplantılara katılım oranları genellikle düşüktür.

Türkiye’de kent konseyleri ve halk toplantıları birçok belediye tarafından yürütülse de bu toplantılara katılımın düşük olduğu görülmektedir. İki büyük metropoldeki farklı örnekler bu durumu doğrular niteliktedir. İBB’nin 2022’de 16.690 nüfuslu Adalar’da düzenlediği halk toplantılarına katılım oranı %1’in altında kalmıştır. ABB’nin 2023 yılı faaliyet raporuna göre, Ankara Kent Konseyi tarafından düzenlenen çeşitli toplantı ve forumlara sadece yaklaşık 4 bin kişinin katılımı gerçekleşmiştir (ABB, 2023). Ankara nüfusuna göre katılım oranı %0,08 gibi düşük bir seviyede kalmıştır. Bu düşük katılım oranları, yerel yönetime katılımın sınırlı olduğunu ve daha geniş katılım mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda

vatandaşların bu tür mekanizmalara erişimde yaşadığı zorluklar ve farkındalık eksikliği gibi sorunların da düşünülmesi gerekmektedir.

Katılım Engelleri ve Zorluklar

Vatandaş katılımının düşüklüğü literatürde teşviklerin yetersizliği, baskıcı uygulamalar ve kurumsal altyapı eksikliği (Denhardt ve diğerleri 2009); dil ve iletişim bariyerleri ve sosyoekonomik durumlar (Uçar Kocaoğlu ve Saylam (2017)); kamu kurumlarına güvensizlik (Webler ve Renn, 1995) gibi nedenlerle açıklanır. Türkiye’de de yerel yönetimlerde vatandaş katılımını engelleyen faktörler yapısal ve sosyokültürel engellerle ilişkilidir. Sosyoekonomik engeller, özellikle düşük gelir gruplarının yaşadığı ekonomik zorluklar yerel yönetimlere katılımı sınırlamaktadır (Lawless ve Fox, 2001).

Genç nüfusun yerel yönetimlerde katılım düzeyinin düşük olması nedeni; kariyer planlaması, iş arayışı ve sürekli yer değiştirme gibi faktörlerle açıklanabilir. Ayrıca bu yaş grubunda ailelerin katılım kültürünü içselleştirememeleri de etkilidir. Kadınların yerel yönetimlerdeki katılımı erkeklerle kıyasla daha düşük olup bunun nedeni temsil eksikliği ve karar alma süreçlerinde kendilerine yeterli fırsatların sunulmamasından kaynaklanır.

Bürokratik ve yapısal engeller önemli bir sorundur. Yerel yönetimlerin karmaşık bürokratik süreçleri, vatandaşların bu süreçlere katılımını zorlaştırmakta, belediye meclisi toplantıları gibi formel katılım mekanizmalarının yetersiz kullanılmasıyla da bu durumu pekiştirmektedir. Katılım araçlarının sınırlılığı ve süreçlerin işlevsel bulunmaması, vatandaşların yerel yönetim kararlarını etkileyemeyeceği inancını doğurmaktadır.

Sosyal ve kültürel engeller, gençlerin ve kadınların katılımını sınırlarken toplumda katılım kültürünün yeterince gelişmemesi bireylerin bu süreçlere katılımını daha da zorlaştırmaktadır (Şen ve Çiftçi, 2024). Katılımın düşük olduğu kırsal kesimlerde, devletin geleceğe yönelik politikaları ile halkın günlük yaşama odaklanması arasındaki uyumsuzluk da önemli bir sorundur. Bu bölgelerde vatandaşlar, katılım yollarının zorluğu ve devlet politikalarının yerel çıkarlarla örtüşmemesi nedeniyle katılım konusunda isteksiz olabilirler.

Vatandaşların yerel yönetimlere güven eksikliği, katılımı sınırlayan bir diğer kritik faktördür. Yerel yönetimlere güvenin düşük olması, vatandaşların hak arama ve katılım süreçlerine olan inançlarını zayıflatmaktadır. Bu güvensizlik, katılım isteğini önemli ölçüde düşürmektedir. Ayrıca katılım mekanizmalarının yetersizliği ve karmaşıklığı, vatandaşların bu süreçlere dahil olmasını zorlaştırmaktadır. Toplantıların sınırlı sayıda ve erişim açısından sorunlu olması, dezavantajlı gruplar ve kırsal kesimlerin katılımını daha da zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak, vatandaş katılımını engelleyen mali, yapısal, bürokratik ve sosyokültürel engeller, Türkiye’deki yerel yönetimlerde katılımın düşük seviyelerde kalmasına neden olmaktadır.

Türkiye’de de yerel yönetimlerde vatandaş katılımını engelleyen faktörler yapısal ve sosyokültürel engellerle ilişkilidir.

Katılım araçlarının sınırlılığı ve süreçlerin işlevsel bulunmaması, vatandaşların yerel yönetim kararlarını etkileyemeyeceği inancını doğurmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlerdeki Rolü

Şüphesiz vatandaşın yerel yönetime katılmasının önemli bir kanalı da sivil toplumdur. Yerel yönetimlerle STK'lar arasındaki işbirliği; mali destek, etkin iletişim kanalları ve ortak projelerin başarısı gibi faktörlere dayanmaktadır (Okutan, 2008). Türkiye'de bu iş birlikleri, katılımcı bütçeleme ve istişare toplantıları gibi uygulamalarla şekillenmekte olup, her belediye farklı düzeylerde işbirliği gerçekleştirmektedir. Türkiye Belediyeler Birliği ve Marmara Belediyeler Birliği gibi kurumlar, bu iş birliklerini teşvik eden etkinlikler düzenlemektedir.

STK'lar ve yerel yönetimler arasındaki etkili iletişim ve işbirliği, sosyal katılım ve yönetim açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak Türkiye'de şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının yeterince etkin olmaması, bu iki taraf arasında iletişim zayıflığına neden olmaktadır. Yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde STK'ların görüşlerini sınırlı ölçüde dikkate alması, bu kuruluşların etkisini azaltmaktadır. Ayrıca, düzensiz iletişim kanalları ve yetersiz etkileşim, STK'lar ve yerel yönetimler arasındaki işbirliğini olumsuz etkilemektedir (Özşen & Görmüş, 2014). STK'lar ile yerel yönetimler arasındaki iletişimde hukuki ve yapısal engeller, mali kaynak yetersizlikleri, nitelikli personel eksikliği gibi etkenler işbirliğini olumsuz etkileyen başlıca sorunlardandır (Sezik, 2019).

İyi Uygulama Örnekleri

Türkiye'den Başarılı Örnekler

Antalya Büyükşehir Belediyesi, kent konseyleri ile kent yönetimine katılımı Türkiye'deki başarılı örneklerden biridir. Örneğin; kentsel dönüşüm projelerinde çevreye duyarlı yaklaşımların benimsenmesi, sosyal yardımlaşma platformlarının oluşturulması ve tarihi dokunun korunmasına yönelik projelerde elde edilen somut sonuçlar bu başarının göstergelerindendir. 1997'de kurulan Antalya Kent Konseyi, Yerel Gündem 21 Programı ile faaliyetlerine başlamış, kentteki; kamu kurumları, üniversiteler, siyasi partiler, STK'lar ve diğer aktörleri bir araya getirerek demokratik bir platform oluşturmuştur. Konsey, kent sorunlarına çözüm önerileri geliştirmek için çalışmakta ve Antalya Büyükşehir Belediyesinin desteğiyle katılımcı bir karar alma mekanizmasına dönüşmüştür. Zamanla kurumsallaşan bu yapı, Türkiye'de katılımcı yönetim açısından örnek bir uygulama haline gelmiştir. Antalya Kent Konseyi, kent sorunlarının çözümünde yerel yönetimlere rehberlik eden projeler geliştirmiş ve bu deneyimin yaygınlaştırılması, Türkiye genelinde katılımcı süreçlerin güçlenmesi açısından önemli bir model olarak görülmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Bursa Nilüfer Belediyesi, katılımcı bütçe uygulaması ile yerel halkın karar alma süreçlerine doğrudan katılımını sağlamaktadır. Bu uygulamada, belediye bütçesinin %5 - %20 oranları arasında değişen bütçesi, halkın öneri ve oylarıyla şekillenmektedir. Uygulama, halkın yönetimde söz sahibi olmasını sağlayarak şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini güçlendirmektedir (Ulugöl,

2018). Nilüfer Belediyesi mahalle düzeyinde katılımı artırmak için Mahalle Komiteleri kurmuştur. Bu komiteler, her mahallede seçimle belirlenir ve kadın (1/3) ile genç (1/3) kotası uygulanır. Komiteler, mahallelerin öncelikli ihtiyaçlarını belirleyip belediyeye sunarak, stratejik planlama sürecine katkıda bulunur. Böylece, stratejik plan mahallelerin ihtiyaçlarına göre şekillenir (Akay, 2016). Bu model, katılımcı demokrasi ve yerel yönetimlerde halkın karar alma süreçlerine katılımı açısından başarılı bir örnek teşkil etmektedir. Örneğin, Nilüfer Belediyesi, katılımcı bütçe kapsamında mahalle sakinlerinin önerileriyle ilçede park alanlarının artırılması, bisiklet yollarının genişletilmesi ve geri dönüşüm projelerinin uygulanmasını sağlamıştır. Ayrıca Mahalle Komiteleri, bölgelerdeki çocuk oyun alanlarının düzenlenmesi, yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerin geliştirilmesi ve kadın girişimciler için eğitim programlarının oluşturulmasında etkin rol oynamıştır. Bu somut sonuçlar, modelin hem demokratik katılımı artırma hem de yerel yönetimlerin etkinliğini güçlendirme açısından başarısını kanıtlamaktadır (Bursa Nilüfer Belediyesi).

Bağcılar Belediyesi, İPEK adlı uygulama ile hizmetlerin hem çalışanlar hem de vatandaşlar tarafından değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu uygulama, hizmetlerin algılanışını anlamak ve sürekli iyileştirme fırsatları geliştirerek etkin, verimli hizmetlerin sunulmasına olanak tanımaktadır (Bağcılar Belediyesi, 2022). Ayrıca belediye, meclis komisyonu karar ve raporlarını web sitesinde yayınlarak şeffaflık sağlamaktadır. Bu sayede vatandaşlara alınan kararlar hakkında bilgi edinip görüş ve önerilerini iletebilme imkanı sunulmuştur. Komisyon toplantıları paydaşlara kapalı olsa da raporların yayınlanması şeffaflık

STK'lar ve yerel yönetimler arasındaki etkili iletişim ve iş birliği, sosyal katılım ve yönetim açısından büyük önem taşımaktadır.

ve hesap verebilirlik ilkelerine katkıda bulunmaktadır (Argüdan Yönetişim Akademisi, 2024).

Dünya'dan Başarılı Örnekler

Porto Alegre (Brezilya), dünyada katılımcı bütçe uygulama uygulamasının en başarılı örneklerinden biridir (Dünya Bankası, 2003). 1989 yılından bu yana uygulanan katılımcı bütçe modeli, şehirdeki vatandaşların bütçe kararlarına doğrudan katılımını sağlamaktadır (Sakinç & Bursalioğlu, 2014). Bu uygulama, şehrin altyapı ve hizmetlerinin iyileştirilmesinde önemli rol oynamış ve Porto Alegre'yi katılımcı demokrasinin sembollerinden biri haline getirmiştir (Güneş, 2020).

Reykjavik Belediyesi (İzlanda), "Better Reykjavik" adlı çevrimiçi platform ile vatandaşların yerel yönetim kararlarına katılımını artırmaktadır. Bu platform, vatandaşların önerilerini sunmasına ve bu öneriler üzerinde oy kullanmasına olanak tanımaktadır. Belediye, en çok destek alan önerileri hayata geçirerek, vatandaşların karar alma süreçlerine etkin katılımını sağlamaktadır. Bu uygulama, yerel yönetim ile halk arasındaki şeffaflığı ve güveni artırmıştır (OECD OPSI, 2010).

Bolonya Belediyesi (İtalya), 2014 yılında kabul ettiği yönetmelikle vatandaşların kentsel ortak alanların korunmasında aktif rol almasını sağlayan bir işbirliği modeli geliştirmiştir. Yönetmelik,

Başarılı uygulamaların temelinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri yatmaktadır.

yerel topluluk kooperatifleri ve mahalle vakıflarına teknik ve mali destek sunarak işbirliği anlaşmalarını teşvik etmektedir. Bugüne kadar 180'den fazla işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Bu model, kentsel yönetimde işbirliği temelli bir yaklaşımın uygulanmasına olanak sağlamış ve "Collaborare è Bologna" (İşbirlikçi Bolonya) programının doğmasına zemin hazırlamıştır. Bu program, sosyal inovasyon ve işbirliğine dayalı projeleri koordine ederek şehrin işbirliği ekosistemini güçlendirmeyi hedeflemektedir (Sharing Cities, 2018).

Uygulamalarda Ortak Özellikler ve Başarı Faktörleri

Başarılı yerel katılım uygulamalarının ortak özellikleri ve başarı faktörleri şu şekildedir:

- Başarılı uygulamaların temelinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri yatmaktadır. Yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde şeffaf olması ve hesap verebilirliği sağlaması, vatandaşların güvenini artırmakta ve katılımı teşvik etmektedir.
- Etkili katılım için çeşitli mekanizmaların bulunması gerekmektedir. Katılımcı bütçeleme, halk forumları, çevrimiçi platformlar

gibi farklı katılım araçları, vatandaşların ve STK'ların yerel yönetim süreçlerine etkin katılımını sağlamaktadır. Katılım süreçlerinde çeşitliliğin bulunması daha geniş kitlelerin katılımını kolaylaştırmaktadır.

- Katılım mekanizmalarının herkes için erişilebilir olması, başarılı uygulamaların ortak özelliklerinden biridir. Dezavantajlı grupların ve kırsal kesimlerin de katılımını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca, dil ve kültürel engellerin aşılması için çeşitli önlemler alınmalıdır.
- Yerel yönetimler ve STK'lar arasındaki düzenli ve yapılandırılmış iletişim, başarılı işbirliğinin anahtarıdır. İstişare toplantıları, ortak çalıştaylar ve diğer iletişim kanalları, taraflar arasındaki koordinasyonu ve işbirliğini güçlendirmektedir.
- Başarılı uygulamalar, yerel yönetimlerin ve STK'ların yeterli mali ve teknik desteğe sahip olmasını gerektirir. Mali kaynakların yeterli olması, projelerin sürdürülebilirliğini ve başarısını artırmaktadır. Ayrıca teknik kapasitenin geliştirilmesi, projelerin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır.
- Sürekli geri bildirim mekanizmalarının bulunması ve bu geri bildirimlerin değerlendirilerek süreçlerin iyileştirilmesi, başarılı uygulamaların önemli bir parçasıdır. Halkın geri bildirimleri doğrultusunda yapılan düzenlemeler, katılım süreçlerinin daha etkili hale gelmesini sağlamaktadır.

Sonuç

Türkiye’de kent yönetiminde yerel katılım, demokratik süreçlerin güçlendirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması açısından kritik öneme sahiptir. Bu süreçlerin etkin işlemesi, yerel halkın yaşam kalitesini artırmakta ve toplumsal refahı sağlamaktadır. Ancak, mevcut durumda çeşitli engeller ve zorluklar, bu süreçlerin tam anlamıyla hayata geçirilmesini güçleştirmektedir.

Yerel katılımın sağlanmasında bilgi eksikliği, katılım mekanizmalarının yetersizliği, sosyal ve kültürel engeller gibi faktörler önemli rol oynamaktadır. Vatandaşların yerel yönetim süreçlerine daha aktif katılımını sağlamak için bu engellerin aşılması gerekmektedir. Bilgi eksikliğinin giderilmesi, halkın yerel yönetimlerin işleyişi ve katılım mekanizmaları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır. Ayrıca katılım mekanizmalarının daha erişilebilir ve kullanıcı dostu hale getirilmesi, geniş kitlelerin bu süreçlere dahil olmasını kolaylaştıracaktır.

STK’lar ile yerel yönetimler arasındaki iletişim ve işbirliği, etkin bir yerel katılım sürecinin anahtarıdır. Bu işbirliğinin sağlanması için iletişim kanallarının etkin kullanımı ve STK’ların görüş

ve önerilerinin yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine dahil edilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin STK’larla düzenli ve yapılandırılmış iletişim mekanizmaları kurması, ortak projelerin başarısını artıracaktır.

Başarılı yerel katılım örneklerinden alınacak dersler, Türkiye’de uygulanacak politikaların şekillendirilmesinde rehberlik edebilir. Katılımcı bütçeleme, halk forumları ve çevrimiçi platformlar gibi katılım araçlarının etkin kullanımı, yerel halkın karar alma süreçlerine daha aktif katılımını sağlayacaktır. Ayrıca, geri bildirim mekanizmalarının güçlendirilmesi, halkın ve STK’ların süreçlere katkı sağlamasını kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak, Türkiye’de yerel katılımın geliştirilmesi, demokratik süreçlerin güçlendirilmesi, yerel yönetimlerin şeffaflığı ve hesap verebilirliği ile toplumun genel refahının artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için bilgi ve farkındalık artırıcı çalışmaların yanı sıra, hukuki, yapısal ve mali düzenlemelerin hayata geçirilmesi faydalı olabilir. Yerel yönetimlerin ve STK’ların birlikte çalışarak, katılımcı demokrasiyi güçlendiren ve toplumsal refahı artıran politikalar geliştirmesi, Türkiye’nin demokratik gelişimi için hayati öneme sahiptir.

Öneriler

Katılım araçları çeşitlendirilip yaygınlaştırılmalıdır.

Belediye meclis toplantıları, mahalle forumları, halk oylamaları ve çevrimiçi platformlar yaygınlaştırılmalı, mobil uygulamalar aracılığıyla halkın katılımı artırılmalıdır. Dijital araçlar, vatandaşların karar süreçlerine dahil olmasını kolaylaştırmalıdır.

Katılım mekanizmaları dezavantajlı gruplar için erişilebilir hale getirilmelidir.

Dezavantajlı grupların katılımını sağlamak için kırsal kesimlerde mobil hizmetler, engellilere yönelik erişilebilir dijital çözümler ve kadınlar ile gençler için bilinçlendirme programları uygulanmalıdır. Ortak projelerle bu grupların aktif katılımı teşvik edilmelidir.

Sivil toplum ve yerel yönetim işbirliği artırılmalıdır.

Yerel yönetimler ve STK'lar arasında düzenli iletişim mekanizmaları kurularak, mahalle bazlı ihtiyaç analizlerine dayalı ortak projeler geliştirilmeli ve işbirliği teşvik edilmelidir. Proje destek programlarıyla bu işbirliği güçlendirilmelidir.

Yerel yönetimlerde şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlanmalıdır.

Yerel yönetimlerin karar ve harcamaları halka açık platformlarda düzenli olarak paylaşılmalı, bağımsız denetimlerle izlenmelidir. Açık veri platformları ve halka açık raporlar yoluyla şeffaflık artırılmalıdır.

Katılımcı bütçeleme uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

Yerel yönetim bütçelerinin belirli kısımları halkın öneri ve oylarıyla belirlenmeli, çevrimiçi platformlar ve mahalle toplantıları aracılığıyla bu süreç teşvik edilmelidir. Dijital oylama sistemleri halkın aktif katılımını sağlamalıdır.

Geri bildirim mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Halkın ve STK'ların geri bildirimlerini alacak mekanizmalar oluşturulmalı; "Açık Kapı Günleri" ve çevrimiçi formlar ile geri bildirimler toplanmalıdır. Geri Bildirim Komisyonu, bu öneriler doğrultusunda belediye politikalarını düzenlemelidir.

Eğitim ve kapasite geliştirme programları düzenlenmelidir.

Yerel yönetimlerin ve STK'ların kapasitesini artırmak amacıyla katılım, proje yönetimi ve şeffaflık gibi konularda eğitim programları düzenlenmeli, online platformlarla erişim sağlanmalıdır. Sertifika programlarıyla katılımcıların yetkinlikleri artırılmalıdır.

Yerel yönetimlerin teknik kapasitesi artırılmalıdır.

Belediyelere ve STK'lara dijital beceriler ve veri yönetimi üzerine eğitimler verilmeli, dijital geri bildirim ve oylama platformları gibi teknolojik çözümlerle halkla etkileşim artırılmalıdır. Merkezi yönetim teknik altyapıyı fon ve teşviklerle desteklemelidir.

Uluslararası işbirlikleri güçlendirilmelidir.

Yerel yönetimlerin ve STK'ların uluslararası iyi uygulama örneklerinden yararlanmaları için uluslararası ağlara katılım teşvik edilmeli, bütçelerden özel fonlar ayrılmalıdır. Kardeş şehir uygulamaları ve uluslararası projelerle deneyim paylaşımı artırılmalıdır.

Halk yerel yönetimler hakkında bilgilendirilmeli ve katılım bilinci artırılmalıdır.

Yerel yönetimlerin işleyişi ve katılım mekanizmaları konusunda halkın bilinçlendirilmesi için eğitim kampanyaları, sosyal medya ve yerel medya araçlarıyla desteklenmeli; okullarda çalıştaylar düzenlenerek genç nüfus da sürece dahil edilmelidir.

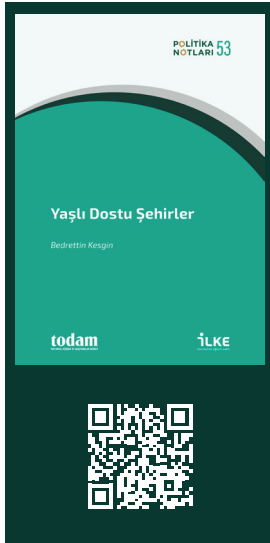
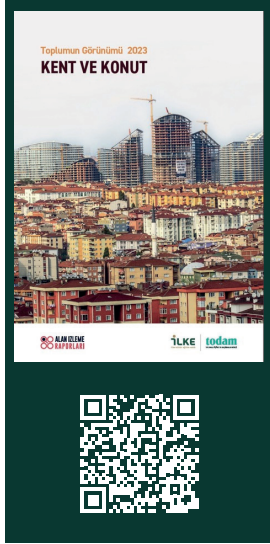
Kaynakça

- Akay, H. (2016). *Yerel yönetimlerde katılımcı mekanizmalar ve süreçler*. Türkiye Avrupa Vakfı.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2023 yılı faaliyet raporu*.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2023 yılı faaliyet raporu*.
- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü Kamu Sektörü İnovasyon Gözlemevi (OECD-OPSI), (2010). 01.08.2024 tarihinde OECD: <https://oecd-opsi.org/innovations/better-reykjavik/> adresinden erişildi.
- Görücü, V. (2021). Katılımı etkileyen faktörler ve katılım yolları. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 155-202.
- Güneş, İ. (2020). Porto Alegre, Paris ve Seul katılımcı bütçe modelleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22:2, 537-554.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB). (2022). Halk Toplantıları Katılım Raporları (Büyükkada, Heybeliada, Burgazada, Kınalıada). 01.08.2024 tarihinde İBB: <https://www.nilufer.bel.tr/haber/katilimcilikta-gelinen-nokta> adresinden erişildi.
- Konya Büyükşehir Belediyesi. *Faaliyet Raporları*. 11.08.2024 tarihinde Resmi web sitesindeki <https://www.konya.bel.tr/birim/strateji-ve-butce-sube-mudurlugu/faaliyet-raporu> adresinden erişildi.
- Lawless, J. L., Fox, R. L. (2001). Political participation of the urban poor. *Social Problems*, 48(3), 362-385.
- Marmara Belediyeler Birliği. 11.08.2024 tarihinde <https://wrişehirler.org/icerik/wri-turkiye-ve-marmara-belediyeler-birligi-ortakliginda-yerel-yonetimler-ve-stklara-iklim-0> adresinden erişildi.
- Mutlu, A. (2006). Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri etkileşimi bakımından yeni belediye yasasının değerlendirilmesi, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, 11(2), 26.
- Nilüfer Belediyesi. (2020). *Katılımcılıkta geline*

nokta. 01.08.2024 tarihinde <https://www.nilufer.bel.tr/haber/katilimcilikta-gelinen-nokta> adresinden erişildi.

- Sakınç, S. & Bursalıoğlu, S. A. (2014). Bütçelemeye demokratik bir değişim: Katılımcı bütçeleme. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(1) 1-10.
- Nilüfer Kent Konseyi. Mahalle komiteleri nedir?, 01.08.2024 tarihinde <http://www.niluferkentkonseyi.org/komiteler.php> adresinden erişildi.
- Okutan, E. (2008). Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin gelişmiş işbirliği: İngiltere örneği. *Sayıştay Dergisi*, (71), 91-108.
- Özşen, H. ve Görmüş, A. S. (2014). Kamu yönetiminde hesap verebilirlik ve şeffaflık: Türkiye’de yerel yönetimler üzerine bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 107-125.
- Pandeya, G. P. (2015). Does citizen participation in local government decision-making contribute to strengthening local planning and accountability systems? An empirical assessment of stakeholders’ perceptions in Nepal. *International Public Management Review*, 16(1), 67-98.
- Sezik, M. (2019). Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının işlevleri ve sorun alanları, *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 2(4), 118-125.
- Sharing cities: Activating the urban commons*. (2018). Amerika Birleşik Devletleri: Tides Center/Shareable.
- Şen, AT. ve Çiftçi, A. (2024). Yerel yönetimlerde katılım algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Kastamonu örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 275-288.
- Tosun, E., Keskin E.B. ve Selimoğlu E. (2016). Yerel düzeyde katılımcı mekanizmalar olarak kent konseylerinin bilinirlik ve etkinlik düzeylerinin analizi: Bursa örneği. *Sosyoekonomi Dergisi*, 24(28), 86-90.
- Yüksek Seçim Kurulu (YSK). 2024. Seçim Arşivi. 01.08.2024 tarihinde <https://www.ysk.gov.tr/tr/secim-arsivi/2612> adresinden erişildi.

İlgili Yayınlarımız

Günümüzde kentlerde demokrasilerin gelişmişliği ve demokratik sistemlerin kalitesi, vatandaşların karar alma süreçlerine katılımıyla doğrudan ilişkilidir. Modern kent demokrasisi anlayışında, katılım yalnızca oy verme eylemiyle sınırlı kalmayıp bireylerin kendilerini ilgilendiren konularda aktif rol alabilmelerini de kapsamaktadır. Türkiye’de kent yönetiminde yerel katılımın artırılması, demokratik süreçlerin derinleşmesi, şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması açısından kritik önem taşımaktadır.

Bu politika notu, Türkiye’deki kent yönetimine yerel katılımın önemini vurgulamakta, mevcut durumu analiz etmekte ve sorunların çözümüne yönelik politika önerileri sunmaktadır. Öneriler, hukuki düzenlemelerden mali ve teknik kapasitelerin artırılmasına, eğitim ve bilinçlendirme kampanyalarından yenilikçi katılım araçlarının geliştirilmesine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.